

ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2011. június-július-augusztus
XXIX. évfolyam, 5. szám

Kedves Tagtársaink!

Júniusban ünnepeljük a Budavári Sikló újraépítésének 25. évfordulóját. Ma már kevesen tudják, de a Sikló a civil akarat egyik első komoly eredménye volt még a rendszerváltás előtt: építészek, várostervezők és városvédők, járműtervezők és egyetemi tanárok fogtak össze, hogy a háborúban lebombázott Sikló újra megépülhessen. Erre emlékezünk egy kiállítással június-július folyamán. Pünkösöd előtti szombaton egy hangulatos koncertre hívunk mindenkit az Epreskerti Kálváriához. Június 20-án, Podmaniczky Frigyes születése napján a hagyományainkhoz híven megkoszorúzzuk a szülőházán elhelyezett emléktáblát, a jeles ünnep napján pedig várjuk a Podmaniczky-díjas városvédőket az egész országból egy baráti találkozóra. Programjainkhoz sok kedvet, szép időt, tagtársainknak kellemes nyarat kívánunk!

Götz Eszter

Nyári nyitva tartás: 2011. augusztus 2-19. között a BVE központja minden hétköznap 9-13 óra között tart nyitva!

PROGRAMAJÁNLÓ

Szeretettel várunk minden érdeklődőt
június 7-én, kedden 17 órakor

Boldog születésnapot!
25 éve épült újra a budavári Sikló

című kiállításunk megnyitójára
a BVE Podmaniczky-termébe (Bp. V. Kossuth Lajos u. 14-16.).

A vendégeket köszönti: **Ráday Mihály**, egyesületünk elnöke
A kiállítást megnyitja: **Tarlós István**, Budapest főpolgármestere
Látogatható: július 27-ig, H: 10-17:30, K-Cs: 10-16:30, P: 10-13 óráig

Szeretettel várunk minden érdeklődőt
június 1-jén, szerdán 16:30 órakor

Budapesti kultúrtörténeti séták 2. – A régi pesti Városvfal mentén

című könyv bemutatójára egyesületünk Podmaniczky-termébe
(Bp. V. Kossuth Lajos u. 14-16.).

A könyvet bemutatja **Saly Noémi** várostörténész
A kötet a bemutató alkalmával kedvezményesen (2.500,- Ft) megvásárolható!

Kinszki Budapestje Emléktábla avatás és fotókiállítás megnyitó

Zugló és Budapest június első hetében emlékezik meg Kinszki Imre (1901-1945), a nemzetközi rangú fotográfus születésének száztedik évfordulójáról. **2011. június 2-án, csütörtökön 11 órakor** avatják fel a Rónai utca 121. szám alatt az egykori lakóhelyét megjelölő emléktáblát. Emlékező beszédet mond *dr. Buza Péter* művelődéstörténész és *dr. Papcsák Ferenc*, Zugló polgármestere.

Június 2-án, csütörtökön 18 órakor nyílik a KINSZKI BUDAPESTJE című fotókiállítás a Millenniumi Földalatti Vasút Hősök tere állomásán. A kiállítás Kinszki életművét méltatja: a földalatti hét állomásterében, Zuglótól egészen az Oktogonig mutatja be a holokauszt áldozatává lett alkotó városképeit. A megnyitót *Kincses Károly* fotómuzeológus tartja, köszöntőt mond *dr. Papcsák Ferenc*, Zugló polgármestere. A kiállítás anyagából egy 76 oldalas fotókatalógus is megjelent, a Herminamező Polgári Köre 1990 és a Budapesti Városvédő Egyesület közös kiadásában, a Zuglói Önkormányzat támogatásával. Az album a BVE székhelyén (V. ker. Kossuth Lajos u. 14-16.) 2.000,- Ft-os áron kapható.

Feltárul a középkori kegykép

Június 8-án, szerdán 16 órakor különleges élményre hívjuk az Egyesület és a Magyar Urbanisztikai Társaság tagjait Pest szívébe, a Belvárosi Templomba, mely egyike a legértékesebb műemlékeinknek. Az eddig rejtőzködő Nagyboldogasszony középkori freskóját *Derdák Éva* restaurátor, a Belvárosi Főplébánia templom páratlan értékeit, titkait *Kovács Eszter* régész, a felújított Március 15. teret *Koszorú Lajos* városrendező-építész mutatja be.

dr. Buzna Margit, a Városépítészeti csoport vezetője

EPRESKERTI ESTÉK – 2011 Püünkösöd

Szeretettel várunk minden érdeklődőt

június 10-én, pénteken 18 órakor

az Epreskerti Barokk Kálváriánál

Vedres Csaba és Gyémánt Júlia: Lélektánc

című koncertjére.

Az est zenei összeállítása különböző korokból és stílusokból válogat, számos egyházzenei elemet is feldolgoz, amelyeket mint értékes zenei örökséget a kortárs zene részévé emeli. Az Epreskert megközelíthető a VI. ker. Szondy u. 71. felől vagy az Egyetem Kmetty u. 26. szám alatti kapujától, a belépés ingyenes!

Podmaniczky Frigyesre emlékezünk

Hagyományaihoz híven a Budapesti Városvédő Egyesület, Belváros-Lipótváros Önkormányzata és a Podmaniczky Páholy közös, koszorúzással egybekötött megemlékezést tart a báró Podmaniczky Frigyes szülőházán elhelyezett emléktáblánál (V. ker., Ferenczy István u. 12.) a várospolitikus születése napján, **június 20-án (hétfőn) 15:30 órakor**. Mindenkit szeretettel várunk!

A Város-és Faluvédő Alapítvány idén is megrendezi a **Podmaniczky díjasok országos találkozóját**. A találkozó időpontja: **2011. június 20.** Vendégeinket **10 órától** várjuk a Budapesti Városvédő Egyesület Podmaniczky termébe (V. ker. Kossuth Lajos utca 14-16. földszint)

Program: 11 órakor *dr. F. Dózsa Katalin* művészettörténész színes előadását hallgatjuk meg, amelynek témája: *Budapesti divat – Divatos Budapest a XIX. század fordulóján*. Az előadást követő beszélgetést *dr. Czaga Viktória* levéltáros vezeti. **13-15 óra között** szünet, ezalatt szendvicsebéddel, üdítővel, kávéval kínáljuk vendégeinket. **15:30 órakor** átsétálunk a szomszédos Ferenczy István utca 12. szám alatti

épülethez, Podmaniczky Frigyes szülőházához és együtt koszorúzunk a Budapesti Városvédő Egyesülettel. A koszorúzást követően **17 óráig** kínál lehetőséget a Budapesti Városvédő Egyesület székhelye kötetlen beszélgetésre. Szeretettel várjuk a Podmaniczky díjasokat és mindenkit, aki szívesen tölt el néhány órát kiváló városvédő barátainkkal.

Vitkay Katalin, az Alapítvány elnöke

A Józsefvárosi Galéria (VIII. József krt. 70.; tel.: 313-9883) programajánlója:

Június 1-jén, szerdán: Kisgrafika Barátok Köre

Pesti László kertész szakember, a budapesti közterek ismerője, ezúttal a Népligetbe vezeti az érdeklődőket. Találkozás a Galériában **16:30 órakor**. Rossz idő esetén 17 órától kertismertető munkáit láthatják és hallhatják.

Június 3-án, pénteken 19 órakor: Nemzeti Összetartozás Napja

Hangverseny az ünnep előestéjén az Építész Udvarban (VIII. ker. Ötpacsirta u. 2.) Közreműködik: a Józsefvárosi Zenebarát Kör és a Kodály Zoltán Férfikar. Vezényel: *Pálinkás Péter* karnagy, művészeti vezető

Június 9-én, csütörtökön 14 órakor: Józsefváros templomai egy restaurátor szemével

Látogatás a Szent József templomba (VIII. ker. Horváth Mihály tér) Találkozás a helyszínen. Vezeti: *Martsa Piroska* képzőművész, restaurátor

Június 16-án, csütörtökön 17 órakor: Pestieknek Budáról

Látogatás a Várnegyedben (polgárvárosi házak). Találkozás a Bécsi Kapu téri evangélikus templom előtt. Vezeti: *Saly Noémi* várostörténész

Július-augusztusban programjaink szünetelnek!

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ programajánlója:

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ helytörténeti klubjában **június 14-én, kedden 17 órakor** *Román János* tart előadást *Szomszédolás – képek és történetek Soroksár múltjából* címmel. A találkozó helye a Vízvári László Terem, Csili „B” épület, Budapest, XX., Baross u. 55.

A Pesterzsébeti Múzeum programajánlója:

2011. június 1. Tavaszi Tárlat záróünnepsége, közönségdíj átadása és *Skaper Brigitta* „Fiam, mozit fogunk csinálni” c. könyvének bemutatója.

2011. június 9. – július 17. „Tánc” címmel *Lázár András* festőművész kiállítása

2011. június 16. – július 17. „Leporelló” címmel *Sárkány Győző* kiállítása

2011. június 24. Múzeumok Éjszakája, melynek részletes programjéért kérjük, keressék a Pesterzsébeti Múzeumot (061-283-1779)!

Múzeumunk augusztus 1-jétől augusztus 21-ig zárva tart.

CSOPORTÜLÉSEK, PROGRAMOK

Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!

Fotós csoport: minden hónap **első keddjén 16 órától**

Panteon csoport: minden hónap **második szerdáján 16:30 -tól**

Közlekedési csoport: minden szerdán **17 órától**

Várostörténeti csoport: koszorúzással egybekötött megemlékezést tartunk **Clark Ádám** (Edinburgh, 1811. augusztus 14. – Buda, 1866. június 23.) mérnöknek a Kerepesi temetőben található sírjánál halálának 145. és születésének 200. évfordulóján. Parcella szám: 35-1-80. A

megemlékezés időpontja: 2011. június 23. 13 óra. **Találkozás:** a Kerepesi temető főbejáratánál **2011. június 23-án, csütörtökön 12:45-kor.** Emlékbeszédet mond: *Millisits Máté*

Templomtörténeti csoport: következő összejövetelüket a nyári szünet után, szeptemberben tartják majd.

Környezetvédelmi csoport: 2011. június 19-én vasárnap kirándulás az esztergomi Vízügyi Múzeumba

Indulás: a VOLÁN Árpád hídi buszpályaudvaráról, utazás a 9:20-kor induló busszal

Költségek: teljes árú menetjegy 912,- Ft/fő/út + múzeumi belépő 500,- Ft

2011 júliusában nem lesz találkozonk!

2011. augusztus 12-én, pénteken a Soroksári Botanikus kertet látogatjuk meg. Ez a programunk még szervezés alatt van. Információ a BVE honlapján lesz olvasható, ill. augusztus elején telefonon kérhető: 06-20-493-9011.

Csendvédelmi Bizottság: következő ülésüket **június 15-én, szerdán 16 órakor** tartják a BVE székhelyén, melynek témája az „Önként vállalt csend” konferencia határozati javaslatának feldolgozása.

Július 20-án, szerdán 16 órakor egyesületünk székhelyén tartandó ülésük témája: Egyszerű zajmérés a Rákóczi úton.

Augusztus 17-én, szerdán 10 órakor egyesületünk székhelyén tartandó ülésük témája: Előterjesztés véglegesítése a környezetvédelmi államtitkár, a Nemzetgazdasági Minisztérium és az érdekelt polgármesterek részére.

Zengő Örökség csoport: következő csoportülésünket a nyári szünet után, szeptemberben tartják majd.

Festészettörténeti Csoport: 2011. június 7-én, kedden 13 órai kezdettel megemlékezést tart

Haranghy Jenő képzőművész halálának 60. évfordulóján, a Ráday utcában található emléktáblájánál. Beszédet mond: *Ráday Mihály*, egyesületünk elnöke.

Haranghy Jenő (Debrecen, 1894. augusztus 1. – Budapest, 1951. június 7.) élete során több református megrendelésnek tett eleget: 1917-ben *A magyar reformáció könyve* mű címlapját rajzolta meg, 1937-ben bibliai szimbólumokkal festette ki a debreceni Kossuth utcai református templomot, 1939-42 között a debreceni református egyetemi templom üvegablakait tervezte meg, 1948-ban a kőszegi református templom szószekek mögötti falára a 42. zsoltár első versének megjelenítésére vállalkozott. Haranghy közel 200 könyv illusztrálása, számos ex libris elkészítése mellett, több fővárosi vendéglő, szálloda magas színvonalú kifestésével a XX. századi magyar művészet elismert alakjává vált. A megemlékezés pontos helye: 1092 Budapest, Ráday u. 63.

2011. július 11-én, hétfőn 14 órai kezdettel koszorúzással egybekötött megemlékezést szervez **Molnár C. Pál** (Battonya-Tompapuszta, 1894. április 28.–Budapest, 1981. július 11.) festőművész, a XX. századi magyar szakraális művészet kiemelkedő személyiségének a Farkasréti temetőben található sírjánál. Parcella szám: 34/2-2-41

Emlékbeszédet mond: *Millisits Máté* művészettörténész. Találkozás: Farkasréti Mindszentek r. k. templom előtt **2011. július 11-én 13:45-kor** (Bp., XII.Hegyalja út 139.)

Szónyi István Képzőművészeti Kör: július közepéig **minden hétfőn 15 és 18 óra** között tartja foglalkozásait a BVE Podmaniczky-termében, és szívesen fogadja a festészet és rajz iránt érdeklődőket. Vezető tanár: *Ferenczi Tiborné* festőművész, művészettörténész. Július végén és augusztusban nem tartanak foglalkozásokat!

I. kerületi városvédő csoport: következő csoportülésüket **június 15-én, szerdán 14 órakor** tartják a Budavári Művelődési Házban (I. ker. Bem rkp. 6.).

Nyári szünet utáni első ülésüket **szeptember 21-én, szerdán 14 órakor** tartják a Budavári Művelődési Házban (I. ker. Bem rkp. 6.).

II. kerületi városvédő csoport: várunk minden érdeklődőt **a II. kerület napja** alkalmából tartandó rendezvényen **június 17-18-án a Millenárison** (1024 Budapest, Kis Rókus u. 16-20.)!

Legközelebbi csoport összejövetelüket **szeptember 15-én, csütörtökön 15 órakor** tartják majd az egyesület székhelyén.

III. kerületi városvédő csoport: június 20-án hétfőn 16:30 órakor az Óbudai Társaskörben találkoznak, ahol *Gajdó Tamás* színháztörténész *Színházélet Óbudán – a Kisfaludy Színház* címmel tart előadást. Mindenkit szeretettel várnak!

Terézvárosi csoport: június 4-én, szombaton 10 órakor *Keresztül kasul Terézvároson: Mesélő házak, utcák, terek. Városi séta az Anker-palotától a Liszt Ferenc térig.* Találkozás a Budapest VI. ker., Anker köz 1-3. előtt. A program ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel vár: *Roszinszky Bella*.

Július, augusztus hónapokban kérjük, figyelje egyesületünk honlapját (www.varosvedo.hu)!

Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub: június-augusztusban külön csoportprogramot nem szervezünk.

Kőbányai csoport: legközelebbi összejövetelét **június 16-án, csütörtökön 17 és 19 óra között** tartja a Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény épületében (X. ker. Budapest, Halom u. 37/b). Minden érdeklődőt szeretettel várunk *dr. Keresztes Sándorné: Kitekintés Európára* című vetítettképes előadására. Ugyanitt a helytörténeti kiállítás megtekinthető: hétfő, kedd, szerda, péntek 10-14-ig, csütörtök 14-18 óráig. Július, augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk.

XII. kerületi csoport: legközelebbi összejövetelüket a nyári szünet után, **szeptember 23-án, pénteken 16 órakor** tartják a Hegyvidék Galériában (XII. ker., Városmajor u. 16.).

XIII. kerületi Városvédő Csoport: június 21-én, kedden sétával egybekötött előadás: a Népsziget. Vezető: *Németh Marietta*, helytörténész. Találkozás **10 órakor** az Angyalföldért Egyesületben (XIII. ker. Váci út 50.).

Rákospalotai munkacsoport: június 8-án, szerdán kerekasztal megbeszélés a MÁV-telepi közös képviselővel, a Bp. XV. ker. Önkormányzat vezetőivel és érintett osztályaival. A pontos időpontot és helyszínt a meghívóval együtt később tudjuk közölni. Kérjük, figyeljék a honlapot!

Július 6-án, szerdán 16-17:30 között MÁV telepi séta az önkormányzat Képviselő Testületének és meghívott vendégeiknek. A meghívót időpont egyeztetések után közzé tesszük. Kérjük, figyeljék a honlapot!

Augusztus 6-án, szombaton 17 órai kezdettel kertbemutató a MÁV-telepi kertekben, kertészeti szaktanácsadással egybekötve. Találkozás a református templom bejáratánál (XV. ker. Széchenyi út 18.). Rossz idő esetén a program egy héttel később kerül megrendezésre.

Pesterzsébeti Városvédő Csoport: június 7-én, kedden 14 órától Értékkereső: az Erzsébeti Tűzörségen *Gere Imre* tűzoltó őrnagy vezetésével. Találkozás: 13:30-14 óra között a bejárat előtt (1201 Budapest, Vörösmarty u. 13-15.)

Szeptember 6-án, kedden 16 órakor Értékkereső: egy kis kerületi könyvtártörténet. Vendégeink: *Kovács Éva* régió igazgató, FSZEK; *Kelemenné Farkas Zsuzsa* a Csili Könyvtár vezetője. A találkozó helye a FSZEK XX/4. számú fiókkönyvtára (1204 Budapest, Pacsirta u. 157/b.)

Promontor-Tétény munkacsoport: június-augusztus hónapokban nem tartanak külön összejövetelt.

Soroksári Grassalkovich Kör: június 9-én és 30-án, július 14-én és 28-án, valamint augusztus 11-én és 25-én csütörtökön 17 órakor tartják következő összejöveteleiket a Közösségi Házban (Bp. XXIII. kerület, Grassalkovich út 154.).

Aranytíz Helytörténeti Klub: minden hónapban az utolsó csütörtökön 17 órakor. Az előadás helye az Aranytíz (V. ker., Arany János u. 10.).

Nyári programjaikkal kapcsolatban kérjük, érdeklődjének az Aranytíznél!

Rákoshegyi Bartók Zeneház (XVII. kerület, Budapest – Rákoshegy, Hunyadi u. 50.)

Programjaik olvashatók a www.bartokzenehaz.hu honlapon!

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

**Tájékoztató a Térey-kripta ügyéről
és a Budafok-felsővárosi temetőről**

Ahogy arról már áprilisban beszámoltam (*az előzményt a honlapon találják – a szerk.*), 2011. március 11-én, Nemzeti Ünnepünk alkalmából, a koszorúzással egybekötött hagyományos kegyeleti megemlékezésre érkezők a Budafok-felsővárosi temetőben, Térey Pál honvéd huszárőrnagy – a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti

Bizottság által védett, így a Nemzeti Sírkert részét is képező – családi sírboltját feltörve, sírkövét súlyosan megrongálva találták. A még ugyanezen napon a XXII. kerületi Rendőrkapitányságon megtett feljelentésre 2011. április 26-án a nyomozás felfüggesztéséről szóló határozat született, melynek indoklása szerint az elkövető kiléte nem volt megállapítható. A törvényes határidőn belül – a nyomozás aktájába való betekintés után – a határozat ellen panasszal éltem. Ennek eredményéről a későbbiekben tudok csak beszámolni.

A panasz benyújtásához az is hozzájárult, hogy a Budafok-felsővárosi temetőben az elmúlt egy évben rendszeressé vált a sírboltok és sírok csoportos, illetve egyedi fosztogatása, rongálása. A bekövetkezett események közül néhány:

a.) 2010. június 15-i és június 18-i észleléssel derült ki, hogy a temető 22/1 és 26/1-es parcelláiban több sírboltról, összesen 43 db kripta-fedlapemelő fémkarikát vittek el;

b.) 2010. július 11-i észleléssel derült ki, hogy a temető őrpületétől néhány tíz méterre lévő 22/5-1-47 számú sírról, egy kb. 150 kg-os bronzharangot tulajdonítottak el;

c.) 2011. március 11-i észleléssel derült ki, hogy a 20-1-17 számú sírbolthelyen álló, az 1848/49. évi magyar forradalom és szabadságharc honvéd huszárőrnagya, Térey Pál – a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság által A kategóriába sorolt, 2005 óta védett – sírboltját feltörték, a sírkövét összetörték;

d.) 2011. március 13-i észleléssel derült ki, hogy a 13-as parcella 22. sírhelyén álló ún. Hangai-féle családi sír fejezeti sírjelét ledöntötték és annak fedlapját összetörték;

e.) 2011. április elején derült ki, hogy a 15-2-96 számú sírhely fejezeti sírjelét ledöntötték, az dőlés közben felborította az előtte álló 15-1-101 számú sírhely – Jilek Pál 1956-os hős, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság által A kategóriába sorolt, 2006. óta védett sírja – fejezeti sírjelét, mely rázuhanva a sír fedlapjára, azt összetörte;

f.) 2011. április 29-i észleléssel derült ki, hogy a 2/1, 2/3 és az 5/2 parcellákban 20 sírboltról, összesen 29 db fémkarikát vittek el;

g.) mindezekben túl, több régebbi sírboltnál látható, hogy a fedlapokat elmozdították, miközben az adott időszakban azokon hivatalos munkálatok nem folytak.

Az esetek többségében rendőrségi feljelentés is történt, de az illetékes hatóság bűnüldözési és -megelőzési munkája ezen a téren eddig nem minősíthető eredményesnek. A védett sírok megrongálásának ügyében, rendre bejelentést tettem Radnainé dr. Fogarasi Katalinnak, a NEKB főtitkárának. Amennyiben választ kapok tőle ezekben az ügyekben, akkor arról is beszámolok.

A Budafok-felsővárosi temetőben mára kialakult helyzet miatt, írásban kerestem meg Horváth Józsefet, a Budapesti Temetkezési Intézet Zrt. vezérigazgatóját, kérve temetőnkben a rend és közbiztonság helyreállítását. Ugyancsak levélben kerestem meg ennek kapcsán Tarlós István főpolgármestert, valamint Németh Zoltánt, a XXII. kerület országgyűlési képviselőjét, kérve őket, kísérik figyelemmel temetőnk biztonsági helyzetének alakulását és adjanak meg minden támogatást a BTI Zrt-nek ezen feladatai ellátásához. Későbbi válaszaikról, illetve intézkedéseikről külön tájékoztatást adok.

Öröm az örömben: időközben Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata felvállalta a megrongált Térey-síremlék helyreállítását és már írásban kérte a NEKB-től a munkálatok elvégzéséhez való hozzájárulást. Ez úton is külön köszönetet mondok munkacsoportunk nevében Zugmann Péter alpolgármesternek, aki ezt az ügyet felkarolta és önzetlenül támogatja! A felújításról természetesen majd örömmel tudósítok.

Bartos Mihály

A Környezetvédelmi Csoport hírei

A Környezetvédelmi csoport látogatása Ráckeven

Május 15-én borús reggelre ébredtünk, de ez nem tartotta vissza 10 fős lelkes csapatunkat. Nekivágtunk, hogy megtekintsük Ráckeve nevezetességeit és fő úticélunkat, a Hajómalmot. Első állomásunk a Savoyai kastély volt (érdekesség: a lebontott régi Nemzeti Színház két csillárja itt található), majd a Szerb templom következett. Megtekintettük még a „Fekete Sas” vendéglőt, az Árpád Múzeumot, Patay László Munkácsy- és MS mester-díjas, Erdemes Művész festőművész emlékházát, műtermét, a művész lánya és unokája vezetésével. Patay László seccói díszítik a ráckevei katolikus templomot.

Ráckeve már a rézkor óta lakott település. A honfoglaláskor az egész szigetet Árpád törzse foglalta el, később az Árpád-házi uralkodók kedvenc vadászterülete lett. A szerbek az Al-Duna menti Keve városából menekültek ide a törökök támadása elől. A várost ekkor kezdték el Kis-Kevének nevezni, majd később Rác-keve (rác=szerb) nevet kapta. A gazdag szerbek 1487-ben építették meg azt a Boldogasszony Templomot, amely

ma is Ráckeve egyik építészeti különlegessége. A török kiűzésekor, 1684-ben a várost kifosztották, lakossága elmenekült. 1698-ban az egész Csepel-sziget, így Ráckeve is a győztes törökverő Savoyai Jenő birtokává lett. Az új földesúr Ráckeven építette meg kastélyát, annak a neves J. L. Hildebrandtnak a tervei alapján, aki a bécsi Belvedere kastélyt is tervezte. Ez a kastély a világi barokk első magyarországi emléke.

A molnár mesterség volt a Duna mellett élő kevik legfontosabb ipara. A molnár céh megalakulására az 1728-as évben az ekkor összeírt öt malom helyi működése adott lehetőséget. 1914-ben elzárták a ráckevei Kis-Dunát. Ezután a molnárok vontatóhajó segítségével az Öreg-Dunára jártak őrölni. A malmok kikötése, vagyis az Öreg-Dunára vontatása általában tavasszal, József nap után történt. November 30. körül, András napján pedig hazavontatták teletöbe a malmokat a ráckevei molnárok. A 19-20. század fordulóján még minden nagyobb Duna-menti településnél megtaláljuk a hajómalmokat. A jövedelmezőbb és főleg nagyobb energiával működő gőz-, majd villanymeghajtású malmok és az új gépek azonban tönkretették a hajómalmokat. A versenyt új őröszerkezetek, szitarendszerek beállításával sem tudják felvenni az ún. „múmalomokkal”. 1962-ben a műemlékként felújított Gyurcsik-féle hajómalom az akkori Ráckevei piac-sétány mellett volt kikötve. 1967-68 telén a völgyhajót megroppantotta a jég, és magával rántotta a házhajót is. Mindkét hajó elsüllyedt. Tavasszal búvárok segítségével átvontatták a túlpartra (a mai szabadstrand területe), ott szétszedték és a Szentendrei Skanzenbe szállították. Lakossági kezdeményezésre, a ráckevei vízimolnárság hagyományainak felélesztésére, „jelképünk volt és lehetne” gondolat mentén éledt fel ismét a ráckeveiek kedve a régi vízimalom újbóli megépítésére. Megalakult a Ráckevei Molnár Céh Alapítvány és 2007-2010 között megépült a Hajómalom. Kialakítása a megmaradt írásos emlékek, fotók, rajzok alapján történt. Az irányelv az volt, hogy minél jobban közelítse meg a látvány az eredeti hajómalmot, úgy tervezték, hogy ténylegesen lehessen lisztet őrölni, és az megtekinthető legyen, mint egy „üzemlátogatás”. Az őrléshez szükséges energiát immár a villamos hálózatból nyeri a malom. A hajómalom fő támogatója Ráckeve Város Önkormányzata. A megvalósítás során kiemelkedő volt az a városi összefogás, ami a hajómalom létrejöttét lehetővé tette. Ráckevei vállalkozók, kereskedők, iparosok és lakosok segítettek a hajómalom építését. Ráckeve város testvérvárosa, Gyergyócsomafalva, a felépítményhez szükséges fenyőfa alapanyagot szolgáltatva. Támogatta a Ráckevei Katolikus Egyház, valamint a Ráckevei Református Egyházközség.

A Hajómalom ismét a piacsétányhoz kikötve áll. Vasárnaponként – amikor mi is mentünk – megtekinthető az őrlési technológia, a búza beöntésétől egészen a lisztig. Csoportunkban lévő háziasszonyok vásároltak is a malom lisztjéből. Nagyon kellemes kirándulásunk volt és délutánra még a Nap is előbújt.

Vándor Éva

Jeles évfordulók

25 éve avatták fel az újraépített Budavári Siklót

A Siklót, régebbi nevén Budai Hegypályát az Alagút Duna-parti bejárata közelében és a Sándor-palota (ma a Köztársasági Elnöki Hivatal) között építették 1868-1870 között. 1870. március 2-án adták át, ez akkor a második ilyen szerkezet volt Európában. A kezdeményező gróf Széchenyi István fia, Ödön (1839-1922), aki többek között megszervezte a pesti és az isztambuli tűzoltóságot. Európai utazásai során Franciaországban, Lyonban látott hasonló, különleges, hegyre felvezető vasutat. A budai terveket Wohlfart Henrik és Juraszek György készítette, a másfél évig tartó munkálatokat is Wohlfart vezette. A költségek 182.300 forintot tettek ki. A drótkötélpálya hosszúsága 95 méter, a szintkülönbség 50 méter, a lejtésszöge 30 fokos volt. A Várban dolgozók munkába jutását könnyítette meg, mivel az autóbusz csak 1928-tól volt forgalomban. 1943-ban már 2 millió utast szállított. Az eredeti gépház gőzüzemű volt és az alsó végállomáson helyezték el. A Siklót két kocsi inga jelleggel működött, és így működik ma is: a 2,7 méter átmérőjű hengerre tekeredő kötélen fent köti össze a két kocsit. Ezzel a gravitációt is kihasználták, a kocsik egymást emelik fel, csupán a súrlódás legyőzése igényel többletenergiát. A lépcsőzetesen egymásra épült, három elemből álló két kocsit a bécsi Spiering gyár készítette. A középső fülke első osztályú volt. A 30 lóerős gőzgépet a

bécsi Schulz Tódor műhelye gyártotta. A gőzkazánokat az Első Magyar Gépgyár szállította le. A sínek nyomtávolsága a vasútéval megegyező, 1435 mm. A koncesszió lejártával 1920-ban a főváros, majd 1932-től a BKV elődje a BSZKRT vette át a Siklót. A második világháborúban a felső épületet bomba pusztította el, az alsó ház a gőzgéppel nem sérült meg. A BSZKRT 1948-49-ben a romokat eltakarította, a berendezéseket elbontotta. A Várba való feljutást busszal oldották meg.

Az újrakepült Sikló felavatása (az 1984-ben megkezdett teljes körű felújítások után) éppen 25 éve, 1986. június 4-én történt. A mai járművek alvázait a régi BHÉV alkatrészeiből szerelték össze. A felújítási költségek 18 millió Ft-ba kerültek. Jelenleg a felső állomáson lévő gépteremből egy 54 kW-os elektromotor működte. Pályája most 101 m, az indítás és leállítás automatikus. A kocsikat is gyönyörűen felújították. Az északi pályán a BS1 – Margit, a déli oldalon a BS2 – Gellért nevű kocsik közlekednek. Egyszerre 24-24 utast tudnak szállítani. A régi épületek helyére korszerű, környezetbe illő állomásokat emeltek. A gyaloghidakat újrakepítették, így sétálni lehet a Várkert és az Ellipse-sétány között. (Itt állt a kicsi, de népszerű Ellipse kiosk.) Napjainkban az utaslétszám évente hétszázötvenezer – egymillió között van. A Sikló 1987 óta a Várral és a Duna-parti látképpel együtt a Világörökség része.

A Sikló jelentőségét különösen kiemeli centrális helyzete. Indulási helye, a Clark Ádám tér, mely színpompás virágairól és körforgalmáról közzismert, és egyben az ország legfontosabb útjainak csomópontja. Ezt jelzi 1975-től Borsos Miklós kőbe faragott, közzismert „0” kilométer szobra. Stílusa szerint ez volt a főváros első, teljes egészében egységes, neoreneszánsz tere. Az itt álló az épületekben olyan hivatalok találtak otthonra, mint a Budai Népszínház, a Budai Takarékpénztár (háborús sérülések miatt lebontva), és a Lánchíd Társaság székháza. Az utóbbi kettő palotát Ybl Miklós (1814-1891) tervezte. A régi, 150 évvel ezelőtt megnyitott Népszínházat Mátyás király lovardájából alakították ki Gerster Károly és Frey Lajos tervei szerint (1870-ben lebontották). A Lánchíd Palotát az 1870-es években a Fővárosi Közmunkák Tanácsa bérelte. Falán Podmaniczky Frigyes alelnök emléktábláját a Podmaniczky Páholy állíttatta. 2004-ben az épületet teljesen felújították. Külső megjelenése és belső terei a neoreneszánsz fénykorát idézik.

A Sikló melletti várfalon helyezték el a magyar királyság angyalos nagycimerét. Lotz Károly mozaikból készült alkotása, melyet 1950-ben elfalaztak, de 1993-as kibontása és felújítása óta újból látható. A Sikló látványához szervesen illeszkedik az 1857-re elkészült 350 m hosszú Alagút, mely a 200 éve született Clark Ádám (1811-1866) munkája.

Összeállította: *dr. Horváth Péterné*

UTAZÁSI AJÁNLATOK

KEN-EDI TRAVEL	1067 Budapest, Teréz krt. 3.; Nyitva: H-P 09:30-17:30	Eng.sz: U-001074.
Tel: 278-2156, 278-2157	www.keneditravel.hu	e-mail: info@keneditravel.hu

2011. nyári ajánlataink

76 OLDALAS, EGÉSZ ÉVI AJÁNLATUNKAT TARTALMAZÓ KATALÓGUSUNK IRODÁNKBAN KÉRHETŐ

Jún. 04.	Bécs-Schönbrunn busz, idvez.	5.490,- Ft/fő
Jún. 05.	Zirc-Veszprém busz, idvez., ebéd	4.990,- Ft/fő
Jún. 05.	Székesfehérvár-Martonvásár busz, idvez., svédasztalos ebéd	4.990,- Ft/fő
Jún. 11.	Losonc-Hollókő busz, idvez., palóc ebéd	4.490,- Ft/fő
Jún. 11.	Esztergom-Párkány-Szentendre busz, idvez., középkori ebéd	3.490,- Ft/fő
Jún. 12.	Fraknó Vára-Sopron busz, idvez.	4.990,- Ft/fő
Jún. 12.	Léva-Zselíz-Pilisszentlélek busz, idvez., ebéd	3.690,- Ft/fő
Jún. 18.	Szabadka (piaclátogatás + városnézés) busz, idvez.	3.990,- Ft/fő
Jún. 18.	Krisna-Völgy busz, csoportkísérés, helyi vezetés, BELÉPŐ, indiai ebéd, tánctanulás	6.990,- Ft/fő
Jún. 19.	Sörfőzdelátogatás Pilisvörösváron busz, idvez, sör, sörkorcsolya, élőzene	2.990,- Ft/fő

A BVE havonta megjelenő bulletinje

A programváltozás jogát partnereink és egyesületünk is fenntartja!

Telefon, fax: 321-1696	OTP 11705008-20092737-00000000	Adószám: 19729224-1-41
e-mail: budapesti@varosvedo.hu	honlap: www.varosvedo.hu	1053 Budapest, Kossuth L. u. 14-16.
Szerkesztői munka: Hegedűs Attila András		A kiadásért felelős: Götz Eszter